

กลุ่มย่อยที่ 5

ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย: การศึกษาและตลาดแรงงานตบโจทย์อย่างไร

นำเสนอโดย ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

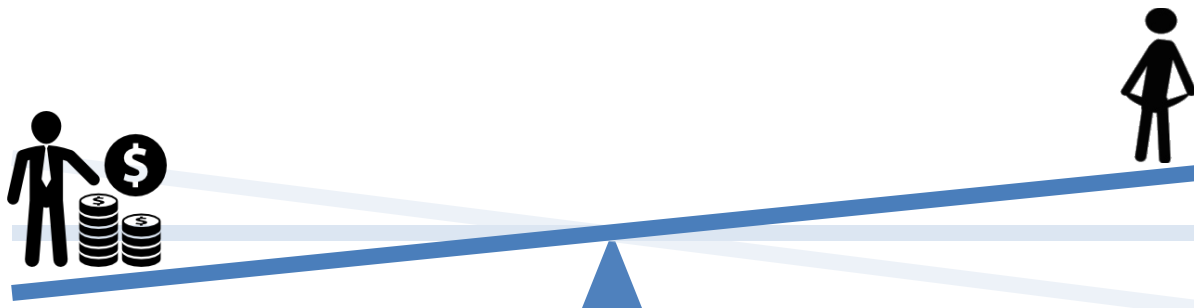
รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ค ว า ม
เ ห ลี อ
ม ล้ า
น ไ ท ย

การประชุมประจำปี 2557 ของ สศช.
วันศุกร์ที่ 26 กันยายน 2557
ณ ศูนย์การประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

ลำดับการนำเสนอ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำโดยรวมในไทย
3. ความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาและแรงงาน
4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

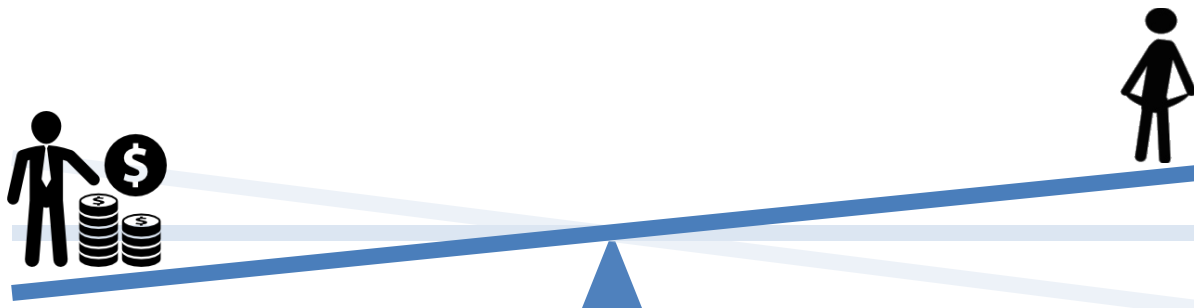

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทบทวนสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในมิติต่างๆ ทั้งความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และโอกาสทางการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม ยุติธรรม และการเมือง
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อความเหลื่อมล้ำที่สำคัญ ได้แก่
 - ความเหลื่อมล้ำกับโอกาสในการเข้าถึงและคุณภาพการศึกษา
 - ความเหลื่อมล้ำกับพลวัตของตลาดแรงงานและผลตอบแทนแรงงาน
3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำในมิติที่เชื่อมโยงกับคุณภาพคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

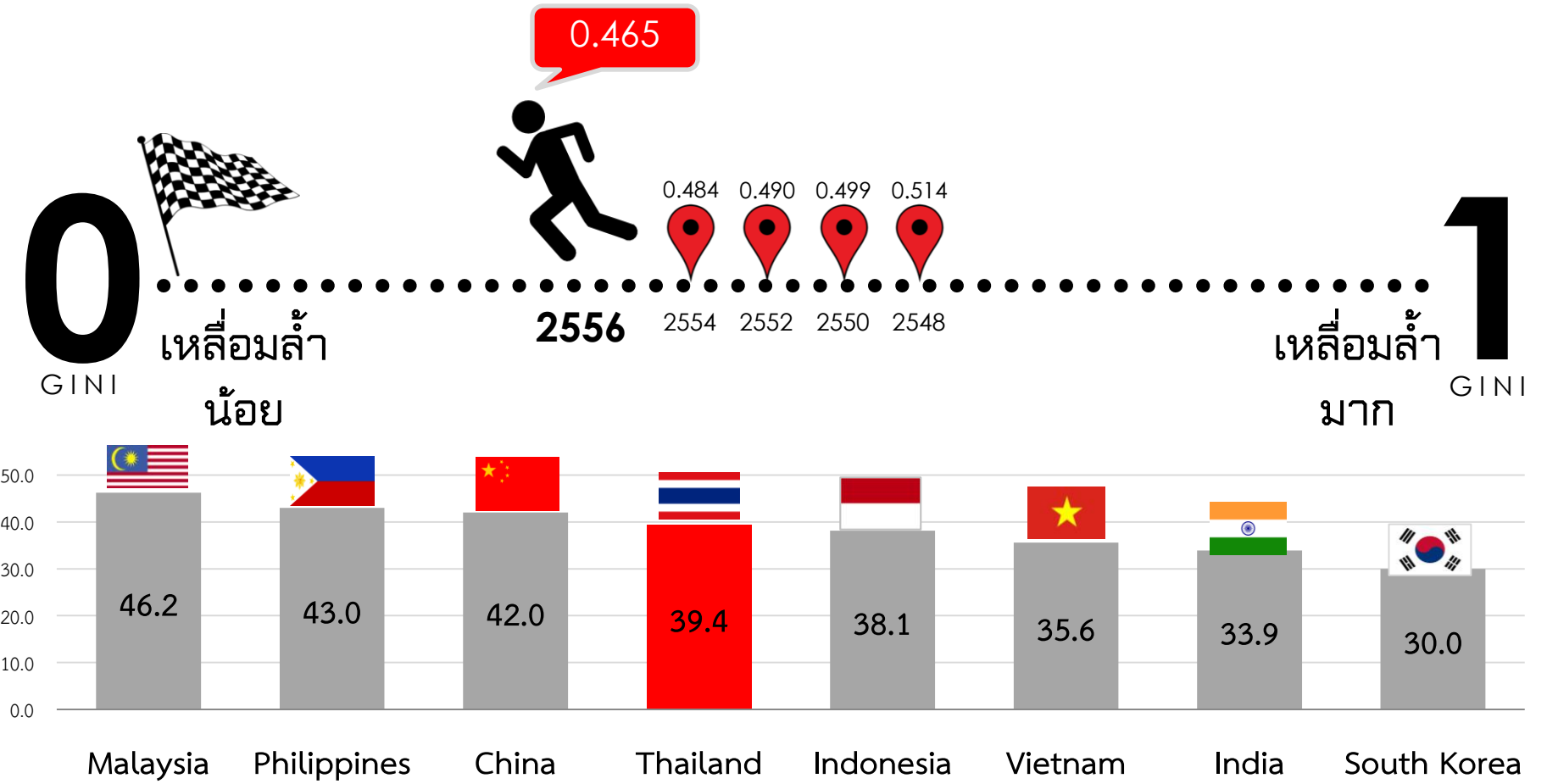
ลำดับการนำเสนอ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำโดยรวมในไทย
3. ความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาและแรงงาน
4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

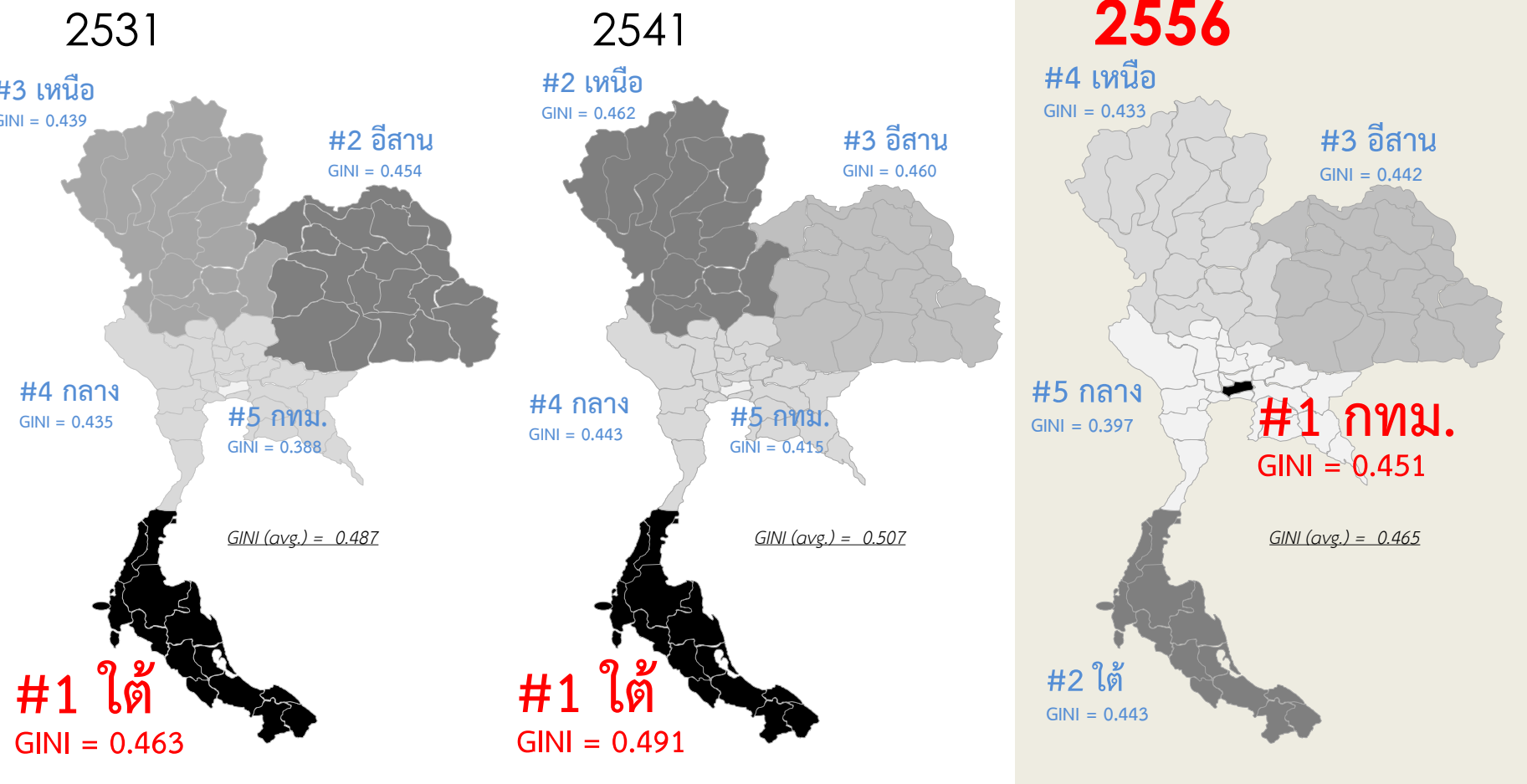
สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของไทยในภาพรวมดีขึ้น แต่ยังคงสูงอยู่

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค

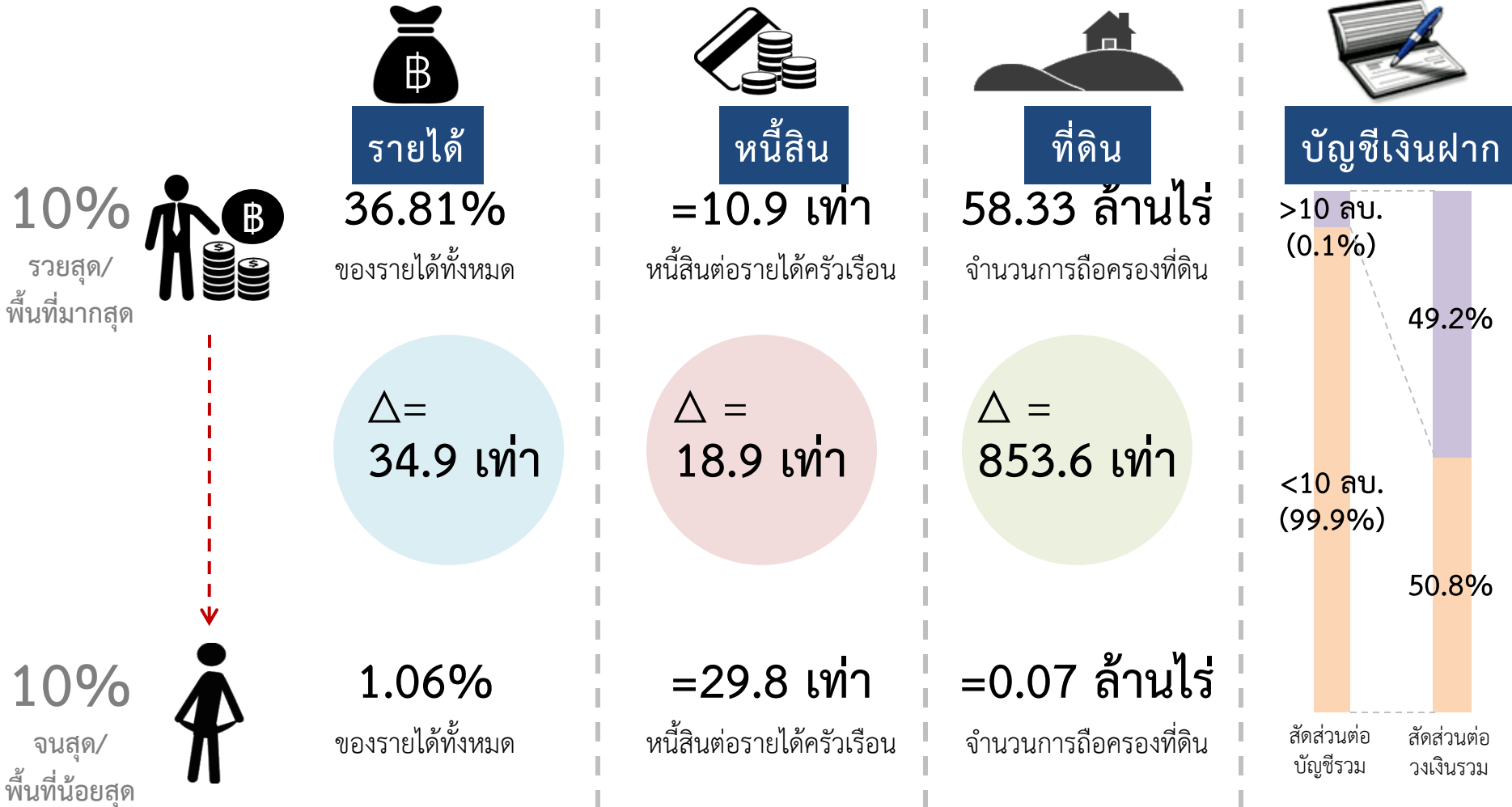
สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้จำแนกตามพื้นที่: กรุงเทพฯ สูงสุด

แม้ว่าจะมีสัดส่วนคนยากจนต่ำสุดก็ตาม

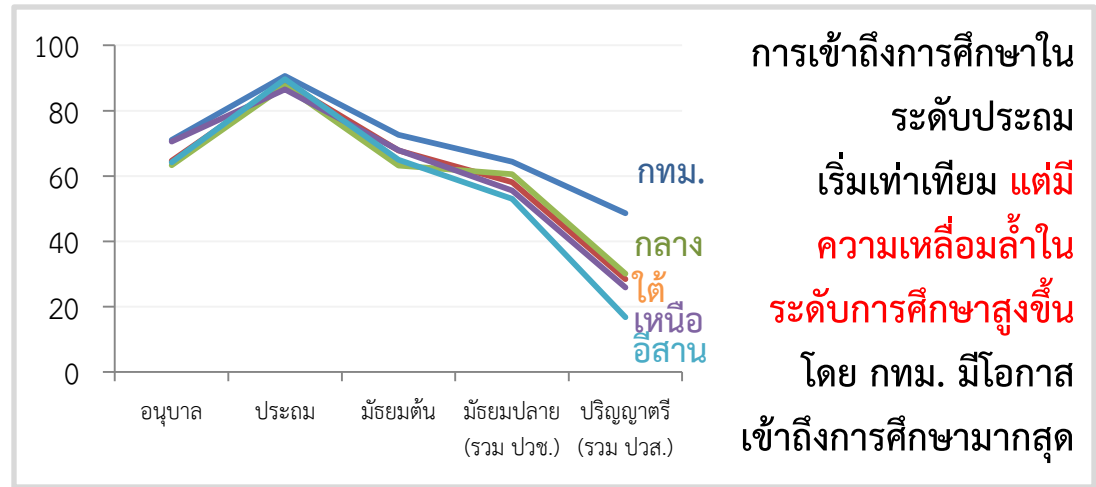
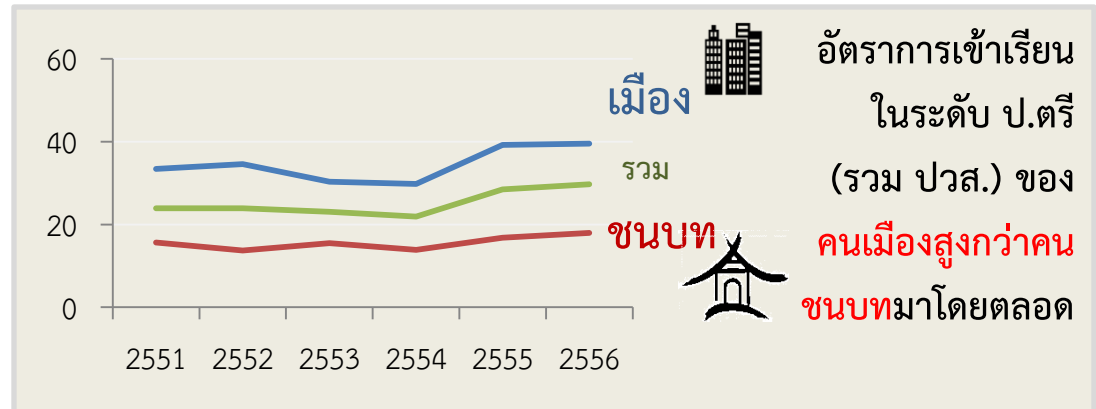
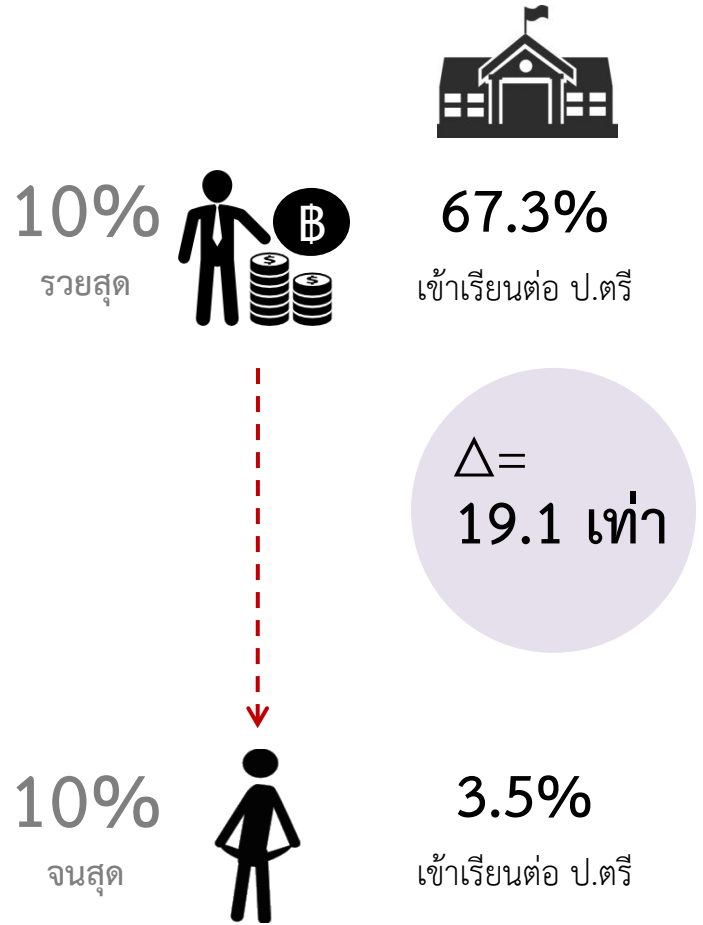

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในมิติเศรษฐกิจ ยังคงแตกต่างกันมากระหว่างคนรวยและคนจน

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในมิติสังคม ด้านการศึกษา คนรวยมีโอกาสเข้าเรียนต่อระดับ ปริญญาตรีสูงกว่าคนจน และในเขตเมือง/กรุงเทพฯ สูงกว่าในเขตชนบท/นอกรุงเทพฯ

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในมิติสังคม ด้านบริการสุขภาพ บุคลากรทางการแพทย์ยังกระจุกตัว
อยู่ในกรุงเทพฯ และยังมีแรงงานนอกระบบจำนวนมากไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม

อัตราส่วนบุคลากรทางการแพทย์ 1 คน ต่อ จำนวนประชากร รายภาค ปี 2555

ภาค	แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาลวิชาชีพ	พยาบาลเทคนิค
ทั่วประเทศ	2,533	11,233	6,465	495	15,430
กรุงเทพมหานคร	886	6,477	3,206	239	18,789
กลาง (ไม่รวม กทม.)	2,339	10,268	5,437	453	11,256
ตะวันออกเฉียงเหนือ	4,176	16,055	10,165	761	25,521
เหนือ	2,968	10,889	6,781	502	14,056
ใต้	3,104	10,708	6,764	485	12,151

ที่มา : รายงานสถิติสาธารณสุข ปี 2555 สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

สัดส่วนของแรงงานในระบบและนอกระบบปี 2548 – 2556

ปี	2548	2550	2552	2554	2556
แรงงานในระบบ	37.9	37.3	36.6	37.4	35.8
แรงงานนอกระบบ	62.1	62.7	63.4	62.6	64.2

ที่มา : การสำรวจแรงงานนอกระบบ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาคอีสาน

- บุคลากรการแพทย์น้อย
- แรงงานนอกระบบสูงสุด (78.6%ของแรงงานในพื้นที่)

กรุงเทพฯ

- บุคลากรการแพทย์มาก
- แรงงานนอกระบบต่ำสุด (33.5%ของแรงงานในพื้นที่)

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำด้านความยุติธรรมและด้านการเมือง

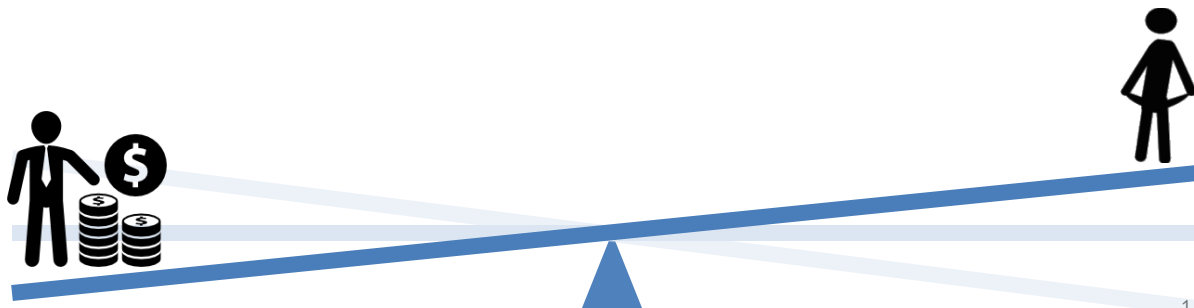
คนจนและผู้มีรายได้น้อย ไม่สามารถ
ต่อสู้ทางกฎหมายได้เท่าเทียมกับ
ประชากรกลุ่มอื่นๆ ของประเทศ

- แบบแผนขั้นตอนของทางราชการที่ต้องมี
เอกสารหลักฐานอย่างครบถ้วน
- ค่าใช้จ่ายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่สูง

แม้ทุกคนมีสิทธิทางการเมืองเท่าเทียมกัน แต่
ในทางปฏิบัติ การเข้าร่วมกิจกรรม
ทางการเมือง การมีอำนาจตัดสินใจ
และอำนาจต่อรองทางการเมือง การ
กำหนดนโยบาย และกฎหมายยังคง
กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มคนที่เข้าถึงหรือ
ใกล้ชิดนักการเมืองเป็นหลัก

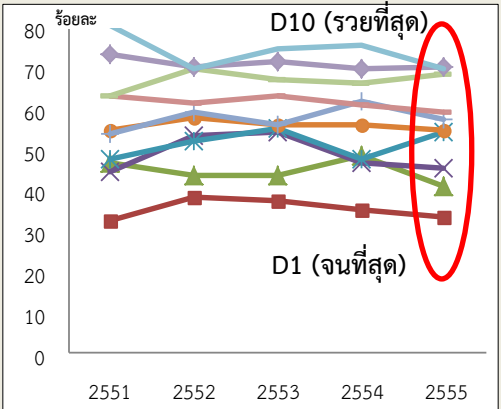
ลำดับการนำเสนอ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำโดยรวมในไทย
- 3. ความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาและแรงงาน**
4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

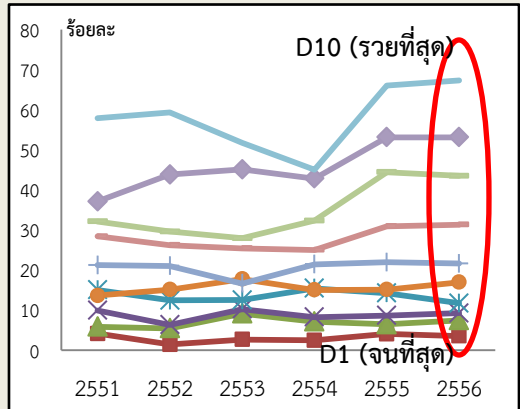

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษา มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับการศึกษาสูงขึ้น

อัตราการเข้าเรียนสุทธิ ม.ปลาย (รวม ปวช.) ปี 2551-2556

อัตราการเข้าเรียนสุทธิ ป.ตรี (รวม ปวส.) ปี 2551-2556

ความเหลื่อมล้ำของโอกาสการเข้าถึง การศึกษาในระดับอุดมศึกษาสูงกว่า ในระดับมัธยมศึกษา โดยพบว่า กลุ่มคนที่จนที่สุด (ร้อยละ 10) ศึกษาต่อในระดับ ป.ตรี ไม่ถึงร้อยละ 5 ในขณะที่ กลุ่มคนที่รวยที่สุด เข้าถึง การศึกษาระดับ ป.ตรี กว่าร้อยละ 60

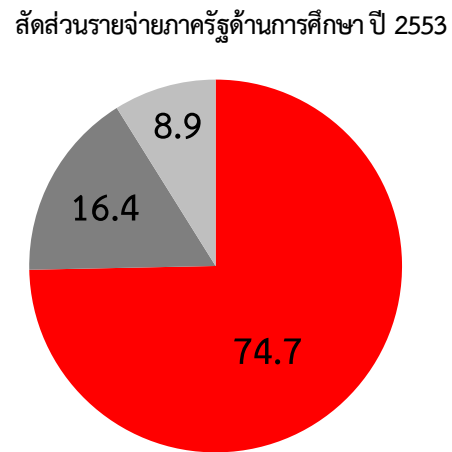
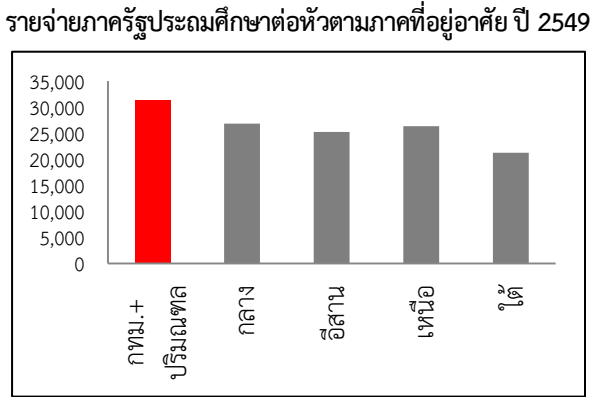
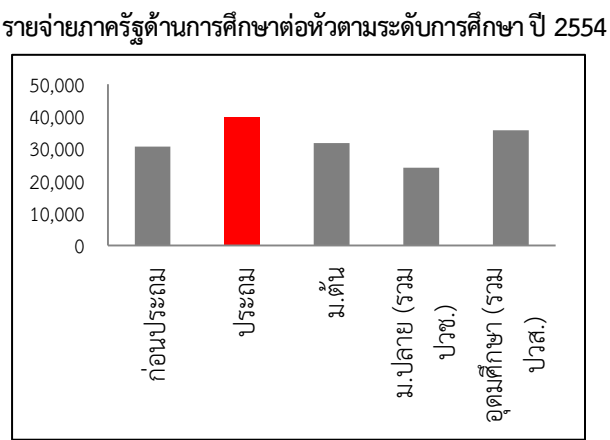
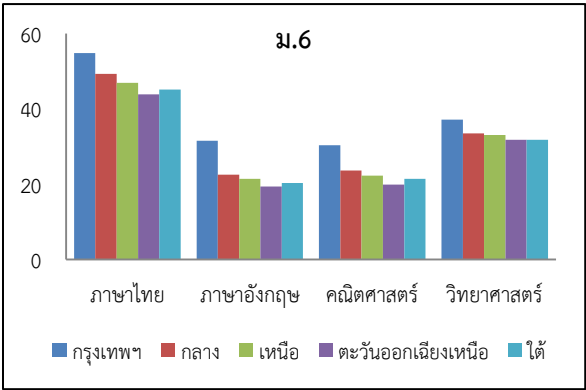
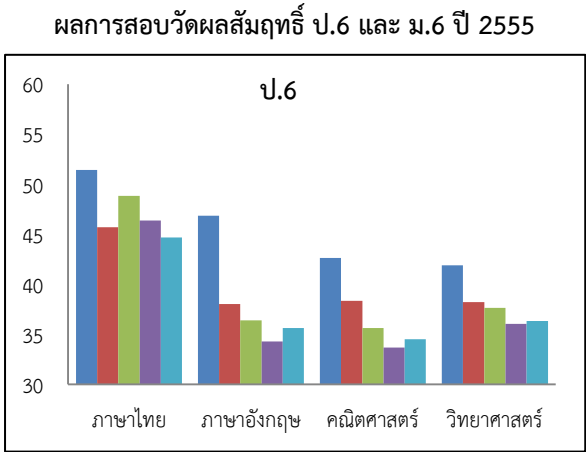

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพื่อการศึกษาของครัวเรือน (บาท/คน/ปี) ปี 2556

ครัวเรือน	918.7	1,623.9	2,875.77	5,956.3	13,033.9	ครัวเรือน
จนสุด	Quintile 1	Quintile 2	Quintile 3	Quintile 4	Quintile 5	รวยสุด
	0%	20%	40%	60%	80%	100%

$Q5/Q1=14.2$ เท่า

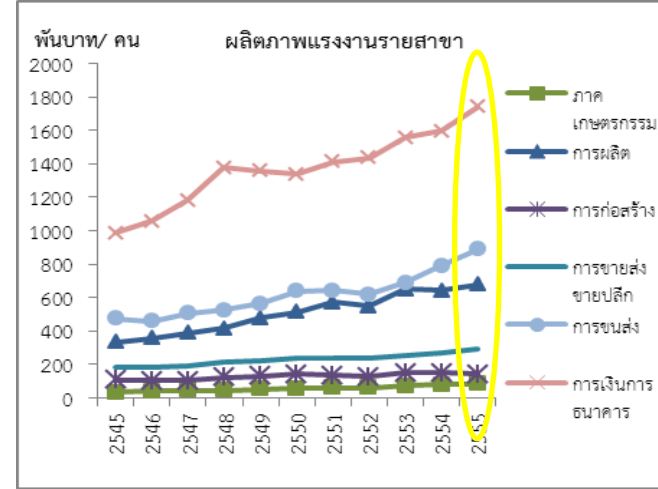
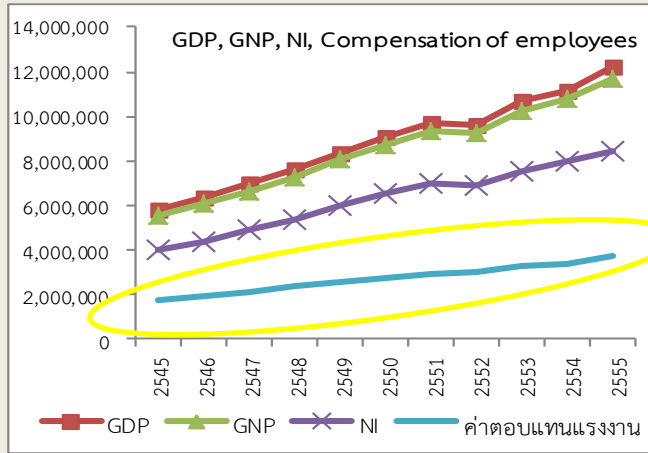
ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้านคุณภาพการศึกษา: มีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาค โดยผลการเรียนของเด็กในภาคอีสานอยู่ในระดับต่ำที่สุดในทุกด้าน ในขณะที่รายจ่ายทางการศึกษาของภาครัฐต่อหัวยังคงกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ และกลุ่มคนที่ไม่จน

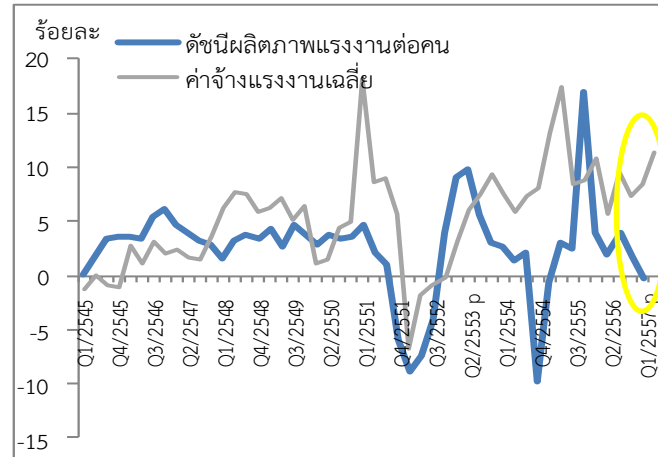
เงินเดือนครู/อาหารกลางวัน
งบบริหารจัดการส่วนกลาง
งบพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง

งบประมาณภาครัฐเพื่อการศึกษา
ส่วนใหญ่ยังเป็นเงินเดือนครู
ในขณะที่ งบเพื่อพัฒนาคุณภาพการ
เรียนการสอนมีสัดส่วนน้อยมาก

ความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนแรงงาน ผลตอบแทนตกอยู่กับเจ้าของทุนมากกว่ากระจาย
ไปยังแรงงาน นอกจากนี้ ผลผลิตภาพแรงงานยังมีความแตกต่างกันระหว่างสาขาการผลิต และไม่สอดคล้อง
กับการเพิ่มขึ้นของค่าจ้าง

ผลิตภาพ
แรงงานมีความ
แตกต่างกัน
ระหว่างสาขา
การผลิต และ
ค่าจ้างแรงงานยังไม่
สะท้อนผลิตภาพ
แรงงานที่แท้จริง

ผลตอบแทนแรงงานเพิ่มขึ้นช้า

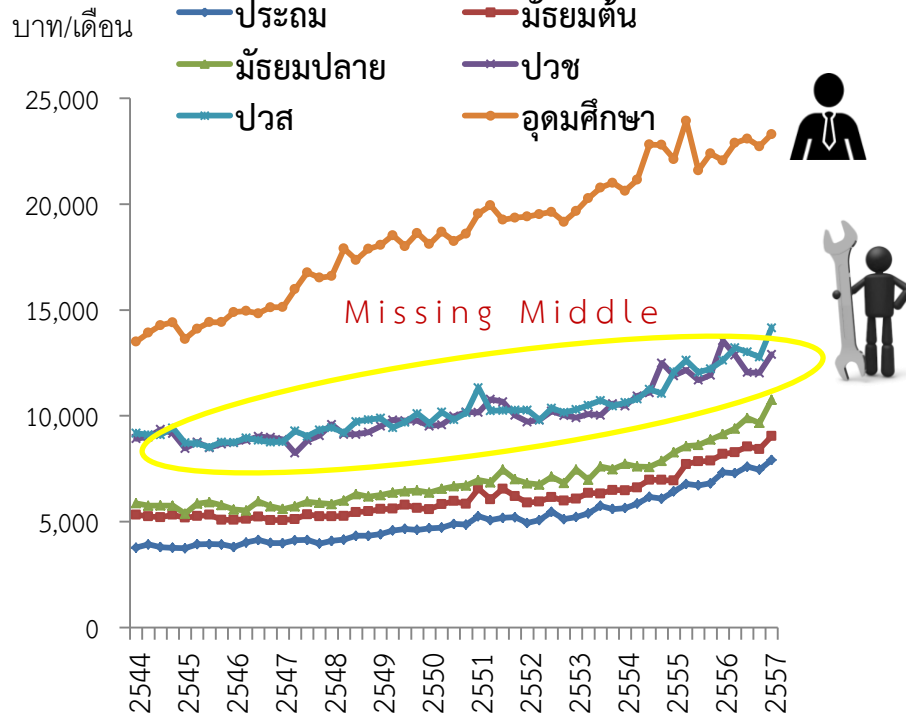
กว่าผลตอบแทนทุน สะท้อนถึงความ
เหลื่อมล้ำในการกระจายประโยชน์จากการเติบโต
ทางเศรษฐกิจ และความไม่เท่าเทียมของอำนาจ
ต่อรองระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

ความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษา

ค่าจ้างแรงงานระหว่างกลุ่มที่จบปริญญาตรีและกลุ่มที่จบ ปวช./ปวส. แตกต่างกันมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ช่องว่างของค่าจ้างแรงงานภายในกลุ่มที่จบระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นเช่นกัน

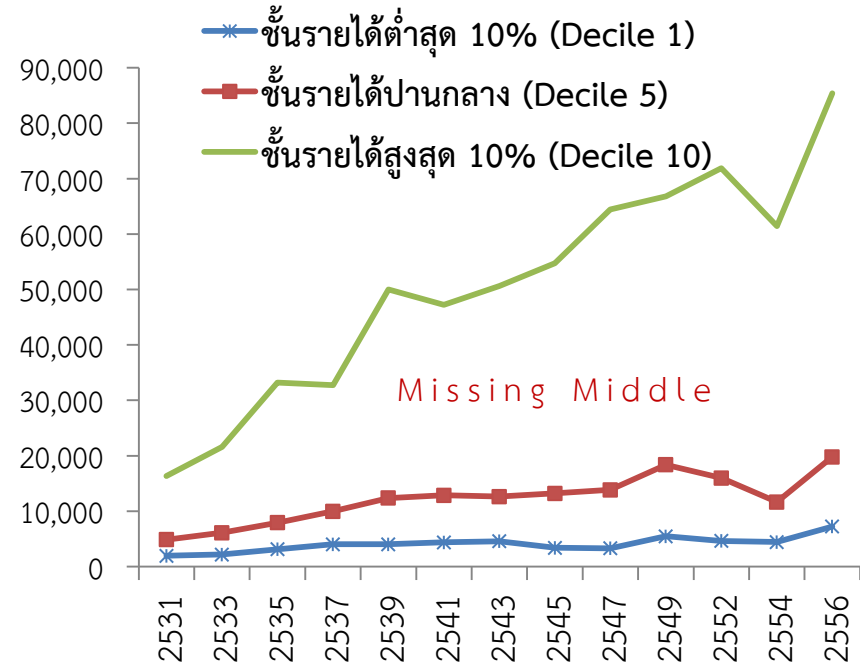
ค่าจ้างแรงงาน

จำแนกตามระดับการศึกษา

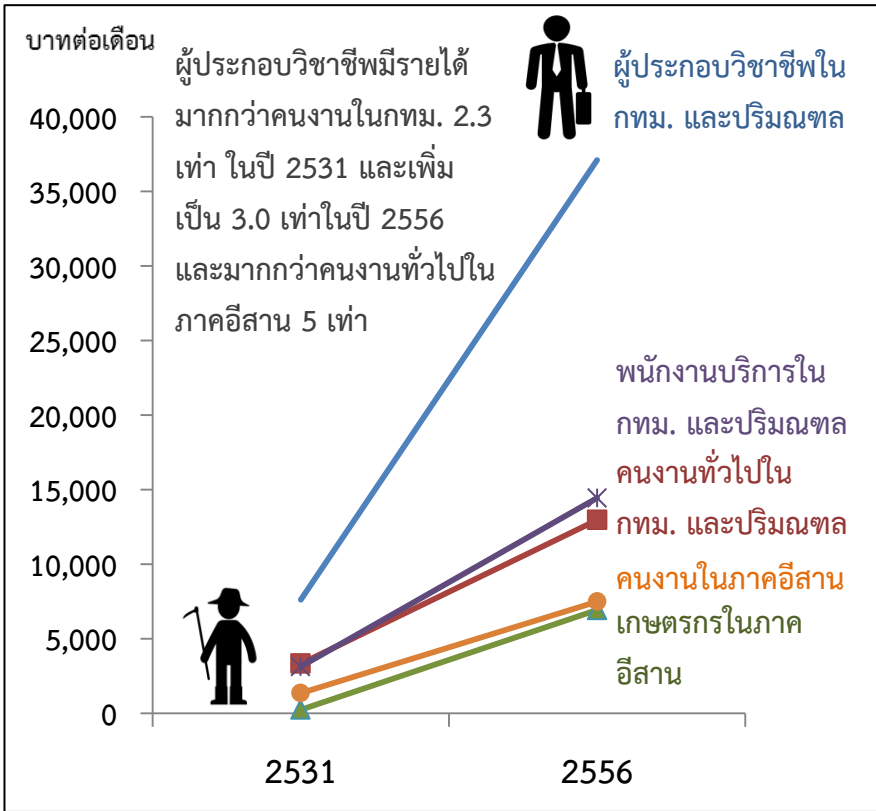
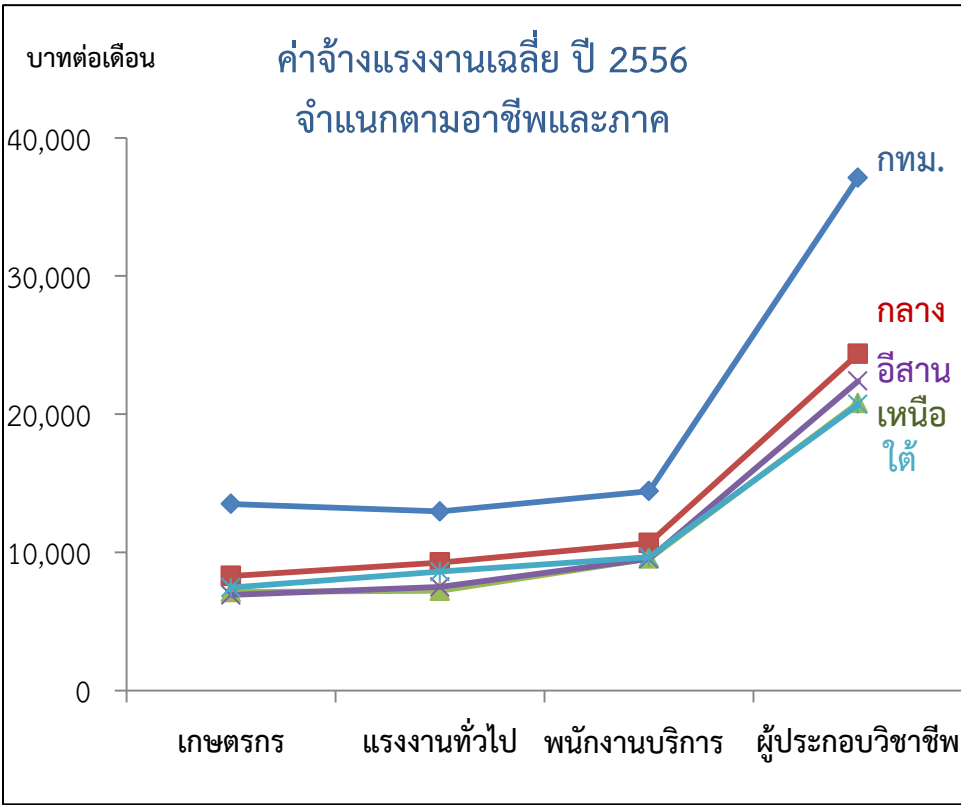
ค่าจ้างแรงงานที่จบระดับอุดมศึกษา

จำแนกตามกลุ่มรายได้

ความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนแรงงานจำแนกตามอาชีพ

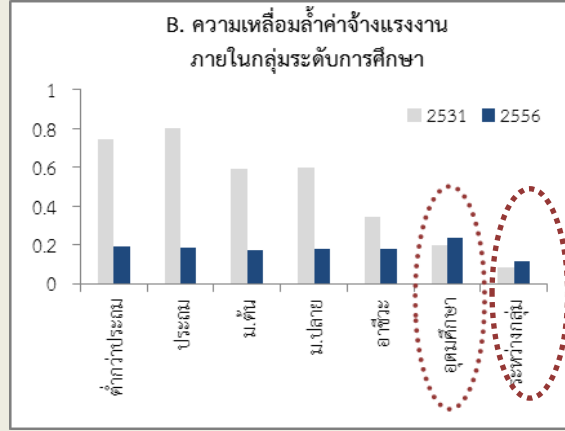
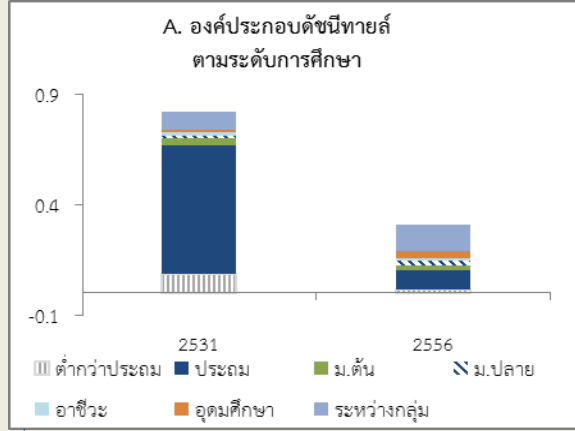
ช่องว่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างกลุ่มการศึกษาต่างๆ ยังสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของช่องว่างของค่าจ้างแรงงานในแต่ละกลุ่มอาชีพและในแต่ละภูมิภาคที่เพิ่มมากขึ้น

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

พลวัตความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนแรงงาน ความเหลื่อมล้ำภายในกลุ่มอุดมศึกษาและกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น

กลุ่มการศึกษาศึกษา

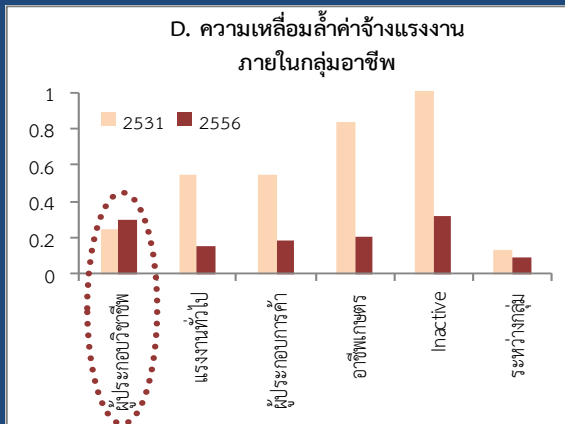
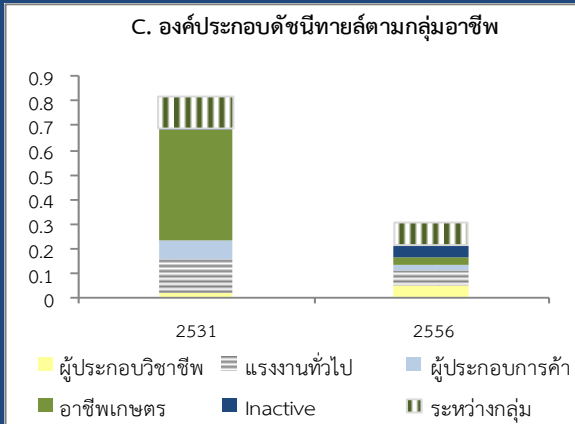

2531: ความเหลื่อมล้ำในกลุ่ม ประถมศึกษาสูง

2556: ความเหลื่อมล้ำในกลุ่ม อุดมศึกษาเพิ่มขึ้น + ระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้น

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

กลุ่มการอาชีพ

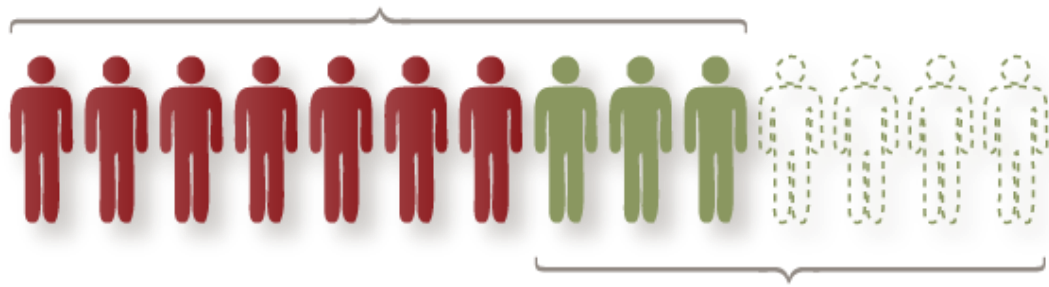

2531: ความเหลื่อมล้ำของค่าจ้าง ภายในภาคเกษตรสูง

2556: ความเหลื่อมล้ำในกลุ่มผู้ ประกอบวิชาชีพสูงขึ้น

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดย สศช.

ความเหลื่อมล้ำของผลตอบแทนแรงงาน เนื่องจากความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการ
แรงงานและคุณภาพของแรงงาน (Skill Mismatch) และค่าจ้างแรงงานส่วนใหญ่ยังอ้างอิงจากคุณวุฒิทาง
การศึกษา หรือปริญญา (Degree-based) มากกว่าทักษะหรือความชำนาญที่แท้จริง (Skill-based)

Demand

ต้องการแรงงานทักษะฝีมือสูง
ทักษะการคิดวิเคราะห์
ทักษะภาษาอังกฤษ
ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

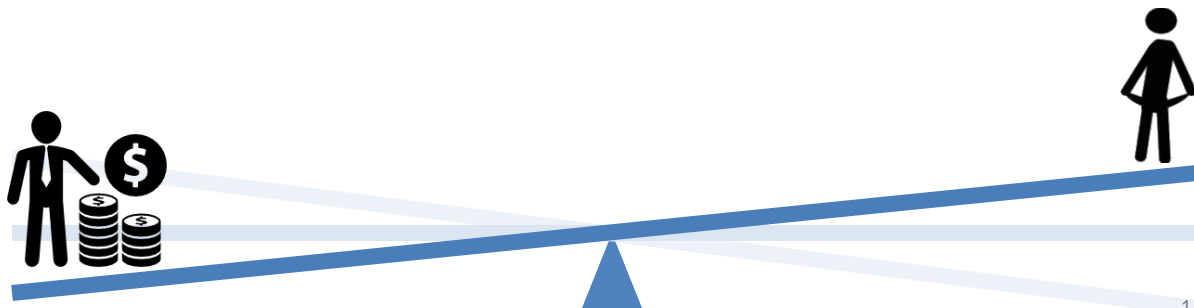
Supply

แรงงานจบการศึกษาสายสามัญ
ในระดับอุดมศึกษามากขึ้น
เนื่องจากค่านิยมและแรงจูงใจ
ของผลตอบแทน
แต่มีคุณภาพแตกต่างกันมากขึ้น

ลำดับการนำเสนอ

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำโดยรวมในไทย
3. ความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาและแรงงาน

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ

ประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โอกาสการเข้าถึง
การศึกษาที่มีคุณภาพ

ขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

- ลงทุนในเด็กปฐมวัย มุ่งเน้นมาตรการเสริมสร้างพัฒนาการที่เหมาะสม และคุ้มครองจากปัจจัยลบอย่างทั่วถึง
- ขยายโอกาสให้เด็กยากจนได้ศึกษาในระดับสูง ผ่านการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโรงเรียน พัฒนาระบบการระดมกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เงินช่วยเหลือ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ครอบคลุมพื้นที่ทางไกล
- ยกระดับคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคและท้องถิ่น มุ่งเน้นปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม และจัดระบบประเมินผู้บริหารโรงเรียน
- พัฒนาทักษะให้ผู้ไม่มีโอกาสเรียนต่อให้มีอาชีพที่มั่นคง โดยการพัฒนาลัทธิฐานตรรกะเชิงปฏิบัติการ การศึกษาระบบทวิภาคี และการศึกษาอิงกับการทำงาน เป็นต้น

โอกาสในการประกอบ
อาชีพที่มั่นคง

ขยายความคุ้มครองทางสังคมและสวัสดิการสังคมต่างๆ ให้ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มผู้
ยากจนและผู้ด้อยโอกาส

- ผลักดันแรงงานนอกระบบให้เข้าสู่ระบบประกันสังคม พร้อมสร้างอาชีพและจัดสวัสดิการแก่ผู้ด้อยโอกาส
พิการ และทุพพลภาพ

ผลตอบแทนแรงงานไม่
สอดคล้องทักษะ

ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ

ประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ

โอกาสการเข้าถึง
การศึกษาที่มีคุณภาพ

โอกาสในการประกอบ
อาชีพที่มั่นคง

ผลตอบแทนแรงงานไม่
สอดคล้องทักษะ

ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ยกระดับรายได้และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้กับกลุ่มคนจน ผู้มีรายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาส

- เพิ่มผลิตภาพแรงงานทั้งระบบ โดย (1) พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน (2) ปรับโครงสร้างค่าจ้างให้สะท้อนทักษะฝีมือ ผ่านการพัฒนากรอบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ และ (3) ใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากขึ้น
- เพิ่มผลิตภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อย โดย (1) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร (2) สร้างหลักประกันรายได้แทนการอุดหนุนราคาสินค้า (3) ลดต้นทุนผ่านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และ (4) สนับสนุนกลไกการพึ่งพาตนเองในระดับชุมชน
- พัฒนาศักยภาพของ SMEs และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน โดย (1) ปรับโครงสร้างหนี้และผ่อนปรนเงื่อนไขการกู้ยืมเงินทุน (2) ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ประกอบการ SMEs และ (3) ผลักดันกองทุน SMEs ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ประกอบการที่มีปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ

ประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ

โอกาสการเข้าถึง
การศึกษาที่มีคุณภาพ

โอกาสในการประกอบ
อาชีพที่มั่นคง

ผลตอบแทนแรงงานไม่
สอดคล้องทักษะ

ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปรับปรุงกลไกการทำงานของตลาดแรงงานให้กำหนดผลตอบแทนและค่าจ้างแรงงาน
สะท้อนคุณวุฒิวิชาชีพ และทักษะแรงงาน

- พัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านแรงงาน (Labor Bank) เพื่อบริหารจัดการอุปสงค์และอุปทานแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เร่งผลักดันการใช้มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดย (1) การบูรณาการระบบผลตอบแทนต่างๆ รวมถึงมาตรฐานวิชาชีพ 8 กลุ่มที่จะเข้า AEC ให้มีความสอดคล้องกัน (2) กำหนดระบบผลตอบแทนโดยคำนึงถึงการลดความเหลื่อมล้ำ และ (3) ผลักดันให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าแรงตามมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ

ประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ

โอกาสการเข้าถึง
การศึกษาที่มีคุณภาพ

โอกาสในการประกอบ
อาชีพที่มั่นคง

ผลตอบแทนแรงงานไม่
สอดคล้องทักษะ

ความเหลื่อมล้ำด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สร้างพื้นฐานความเสมอภาคของโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรด้านอื่นๆ รวมทั้งความเสมอภาคด้านความยุติธรรมและการเมือง

- สร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากร โดย (1) ปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (2) ปรับโครงสร้างภาษีโดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำ (3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้กระจายสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึง และ (4) ปฏิรูประบบบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและเข้าถึงพื้นที่เป้าหมาย
- เพิ่มโอกาสการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดย (1) มุ่งเน้นการพัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชนให้เข้มแข็ง (2) ขยายบริการให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ (3) สร้างความเข้มแข็งด้านกฎหมายให้ประชาชน และ (4) ยกย่องกองทุนยุติธรรมให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล
- กระจายอำนาจทางการเมืองที่เป็นธรรมสู่ประชาชน ปรับปรุงระบบบริหารราชการแผ่นดินให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานธรรมาภิบาล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองผ่านกระบวนการกระจายอำนาจการบริหารและการคลังสู่ท้องถิ่น

ขอบคุณครับ

www.nesdb.go.th

